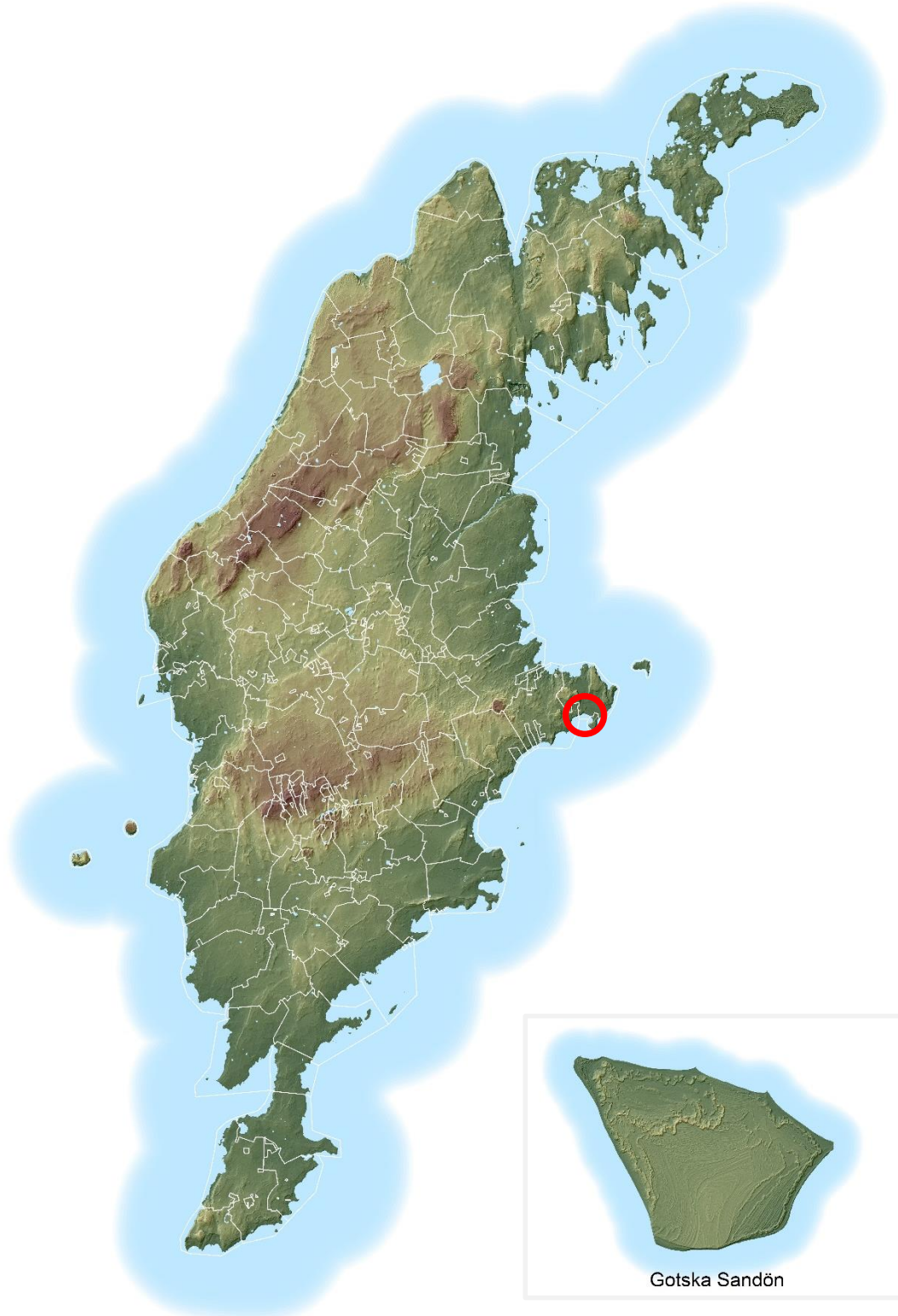

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340164 Sandviken

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340164 Sandviken

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 23,5 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-07-28

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privata ägandeförhållanden

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1110 - Sandbankar

2110 - Fördyner

2120 - Vita dyner

2130 - Grå dyner

2180 - Trädklädda dyner

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

Inom Natura 2000-området Sandviken är de prioriterade bevarandevärdena bevarandet av områdets Sandbankar (1110), Fördyner (2110), Vita dyner (2120), Grå dyner (2130) och Trädklädda dyner (2180). Bevara den flora och fauna som är typisk för de ovan nämnda naturtyperna. Att bevara ett område med artrika tidiga successionsstadier av blottad sand och ett exponerat dynlandskap med naturlig dynamik, såsom naturlig abrasion och ackumulation av sand.

Motivering:

Området har en särpräglad flora och fauna med flera sällsynta torr- (xerofila) och värmekrävande (termofila) arter knutna till sandmiljöerna. Flera av arterna har en relikartad utbredning med få förekomster i Sverige och på Gotland. Området utgör bl.a. ett av kärnområdena för evertebrater knutna till sanddyner. Inom området finns tre av fyra arter som omfattas av det nationella åtgärdsprogrammet för steklar, myrlejonsländor och spindlar i sanddyner; *Podalonia luffii*, gräshoppstekel och fläckig myrlejonslända.

Sandviken utgör en nordlig utpost i det stora sanddynsområdet som med små avbrott sträcker längs Gotlands östkust från Ljugarn till Östergarnslandet. Området förväntas därigenom fylla en viktig funktion ur ett metapopulationsdynamiskt perspektiv inom området.

Prioriterade åtgärder:

Den breda och blomrika dynheden visar tydliga tendenser till trivialisering och igenväxning med ett förtätat markskikt, högresta gräs och bitvis även en påtaglig tallföryngring i de bakre dynerna. Återskapande av sandblottor genom mekanisk störning av markskiktet. Träd- och stubbryckning är nödvändigt i områden med påtaglig föryngring för att motverka vidare igenväxning av den öppna dynheden. Bränning av delar av objektet kan övervägas om den föregås av noggrann uppföljning av dess effekter på vegetationen.

Beskrivning av området

Sandviken ligger mellan Gryngudd och Sysneudd på Östergarnslandet på östra Gotland. Området är relativt flackt men i ett bälte närmast stranden finns tydliga dynbildningar, till stor del övervuxna med dyngräs som sandrör, strandråg och strandkvickrot. Här finner man också exempelvis strandvial, saltarv och sandsallat, en sällsynt växt i övriga landet. Längre inåt land övergår stranddynerna i en sandgräshed med bland annat sandsvingel, borsttåtel, vårtåtel, flockfibbla, harklöver, höskallra, getvåppling, backnejlika och backtimjan. Dessa arter är anpassade till att leva i en torr och näringsfattig miljö. De konkurreras lätt ut om området växer igen med mer högväxt vegetation. Här och var är vegetationen uppbruten av ytor med helt öppen eller delvis bevuxen sand.

Sandgräsheden övergår i en tallskog som skiljer stranden från stugbebyggelsen norr om området. Tallskogen är relativt fattig på örtvegetation och död ved, livsmiljö för en rad svampar, lavar, insekter med mera, saknas nästan helt. Träd och buskar har tidigare fått sprida sig in på gräsheden, men efter ett omfattande röjningsarbete 2002 står endast enstaka exemplar kvar. En viss föryngring sker dock kontinuerligt, vilket är en naturlig del av successionen i sandmiljöer. Där träden tidigare har stått har det efter röjningen blivit en ökad förnaansamling och en så kallad röjgödslingsseffekt, som har lett till att kvävegynnade och icke sanddynstypiska arter som tuvtåtel och brännässla växer här och var. Området har tidigare betats kontinuerligt, men betet har idag upphört.

Drygt hälften av den skyddade delen av Sandviken består av så kallade sublittorala sandbankar som är permanent täckta av havsvatten. Stranden är långgrund och vid områdets yttergräns, omkring 280 meter ut från strandkanten, är djupet inte större än cirka fem meter. Sandviken är sommartid en mycket välbesökt badplats, men markslitage är trots detta inte en nackdel utan snarare en förutsättning för områdets biologiska värden. Många insekter – skalbaggar, steklar, flugor med flera - har anpassat sig till att leva i öppna sandmiljöer och är därför beroende av ett visst mått av störning. Detsamma gäller gräshedens vegetation och den rödlistade arten flockarun som har hittats i området. Den växer på öppna, magra, ofta torra marker, men är beroende av ytligt markvatten. Antalet individer varierar alltså från år till år beroende på vattentillgång. Även flera rödlistade arter av svampar finns här. En av dessa är dynsprödingen som är helt knuten till

sanddyner, där den troligen lever på att bryta ner rötter av sandrör.

Bevarandemål

Det övergripande bevarandemålet för Natura 2000-området Sandviken är att arealerna av de naturtyper som legat till grund för utpekandet ska bibehållas eller öka. Natura 2000-arter som legat till grund för utpekandet ska bevaras och ha långsiktigt hållbara populationer och typiska arter för respektive naturtyp får inte minska. Naturtyps- och artspecifika bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art.

Vad kan påverka negativt

Igenväxning

Det mest påtagliga hotet mot de biologiska värdena knutna till öppna sandmiljöer är igenväxning, en naturlig följd av den succession som sker i dessa habitat. När störningsfaktorer i form av bete, tramp, brand och vind inte längre förmår att hålla igenväxningen tillbaka och upprätthålla de ytterst artrika primära succesionsstadierna sker en degeneration av den biologiska mångfalden knuten till sandmiljöerna. När ytsandflykten upphör till följd av att marktäcknet av mossor och lavar sluter sig går igenväxningen allt snabbare med en förtätning av grässvålen och påtaglig tallföryngring som följd. Inom området utgör en förtätning av grässvålen och trivialisering av dynfloran det största problemet.

Ingrepp och störning

Under sommarhalvåret är besöksantalet i Sandviken mycket stort. Sommarstugor och vandrarhem ligger i anslutning till området. Ytterligare bebyggelse i närområdet kan innebära större markslitage på grund ökat antal besökare i området, vilket kan leda till vinderosion och sanddrift. Även vattenerosion kan uppstå i stigar och eventuella hjulspår. Strandstädning har en direkt negativ påverkan på arter som är knutna till förmultnande organiskt material som spolats upp på stranden. Många av arterna knutna till sandstränder är nattaktiva och ligger dagtid nedgrävda i sanden och/eller har en larvutveckling som sker i sanden. Framförandet av tunga fordon på stranden hotar dessa arter. Ett visst mått av störning som bibehåller områden med öppen sand är dock nödvändigt för att områdets biologiska värden ska bestå.

Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar

Under den senaste 50 åren har andelen luftburna näringsämnen ökat dramatiskt vilket i sin tur inneburit en anrikning av kväve i tidigare näringsfattiga marker. För sanddynsmiljöernas del innebär detta i kombination med uteblivna naturliga störningsfaktorer att igenväxningen accelererar. Artsammansättningen i fältskiktet kan förändras till följd av luftburet kvävenedfall. Sanddynsmiljön är en naturligt näringsfattig miljö och de arter som växer där är anpassade till detta. Surt nedfall och andra luftburna föroreningar kan påverka både flora och fauna i området.

Övergödning

Det förekommer idag ett stort utsläpp av orenat toalettavlopp från en rad länder runt Östersjön. Östersjön påverkas också av näringsläckage från skogs- och jordbruksmark från i stort sett hela Östersjöns avrinningsområde. Övergödningen hotar att påtagligt förändra ekosystemen i Östersjön.

Övergödning kan på de sublittoral sandbankarna resultera i minskat siktdjup som påverkar artsammansättningen. Bottenarna täcks av ettåriga alger. Övergödning kan också orsaka drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Algmattorna kan ge upphov till syrgasbrist, utsöndrar giftiga exudater, hindrar fisk att söka föda samt hindrar ryggradslösa djur med planktoniska larvstadier att bottenfälla.

Utsläpp av olja och kemikalier

Oljeutsläpp eller läckage från båttrafik i Östersjön kan orsaka stora skador på både växt och djurliv i havet och på land. Många fågelarter påverkas av oljeutsläpp både direkt och indirekt genom påverkan på bottenfaunan.

Invasiva arter

Ett flertal främmande arter har avsiktligt eller oavsiktligt förts in till Östersjön, t.ex. svartmunnad smörbult. Främmande arter kan medföra påtaglig skada på existerande ekosystem, genom att bl.a. konkurrerar ut inhemsk fauna och flora i områden som ianspråkats. Vresros och hårnervmossa är två exempel på invasiva arter som är och kan komma att bli allvarliga hot mot gotländska sanddynsområden, då de i områden de etablerat sig i konkurrerar ut inhemsk flora och fauna samt ianspråkatar ytor med blottad sand.

Miljögifter

Miljögifter är ett samlingsnamn på många typer av ämnen som är skadliga för biologiskt liv. En av de mest kända grupperna är organiska miljögifter, där DDT, PCB, bromerade flamskyddsmedel och dioxiner ingår. Dessa ämnen är konstgjort framställda och har periodvis haft en stor användning. De är stabila, fettlösliga ämnen som generellt anrikas i näringskedjan. Ämnena liknar hormoner och påverkar därför kraftigt även i låga halter. De djur som befinner sig högst upp i näringskedjan, som säl, havsörn och fisk, påverkas mest av miljögifter.

Tungmetaller är en annan grupp av ämnen. De är grundämnen som förstås förekommer naturligt i miljön, men som förekommer i onaturliga nivåer eftersom människan har försatt dem i cirkulation. Kvicksilver i utsäde, bly i bensin, koppar i båtbottnfärger, kadmium i batterier är exempel på tungmetaller som har eller har haft stor påverkan på havsmiljön.

Trots att PCB, DDT och andra miljögifter har minskat kraftigt under 1980- och 90-talen, utgör samhällets massiva kemikalieanvändning fortfarande ett hot mot Östersjöns miljö. Det lyckade arbetet med att minska PCB och DDT, visar dock att det är möjligt att häva en dålig miljösituation, men istället för att vänta på att nya miljökatastrofer ska inträffa, måste användningen av kemikalier i samhället saneras och utsläppen av naturfrämmande ämnen minskas radikalt, allra helst helt upphöra.

Fettlösliga ämnen som hamnar i havet finns inte löst i vattnet. Istället söker de sig till fett och partiklar i miljön. Detta fett kan finnas i vattenandande organismer såsom plankton och fisk. De tar upp de fettlösliga miljögifterna genom andning och direktkontakt med vattnet - miljögifterna bioackumuleras. Fettlösliga ämnen kan också häfta vid icke levande partiklar. Dessa partiklar sjunker antingen till botten eller blir uppätta. De vidaretransporteras därmed högre upp i födokedjan och miljögiftet koncentreras ytterligare - det biomagnificeras.

Många av de farliga miljögifterna är sådana fettlösliga ämnen. De bioackumuleras i vattnets växt- och djurliv, och hos fiskkonsumerande däggdjur och fåglar byggs det upp höga koncentrationer. De luftandande djuren drabbas hårdare än rovfisk som andas med gälar och därmed av kemiska jämviktsskäl aldrig får så höga halter som exempelvis säl, havsörn och människa.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).
- Områdets landarealer ligger inom Riksintresse för Naturvård.
- Områdets landarealer ligger inom Riksintresse för Kulturmiljövård.
- Områdets landarealer ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.

- Områdets landarealer ligger inom Riksintresse för Totalförsvaret.
- Sandviken omfattas i sin helhet, undantaget en fritidstomt i områdets nordöstra del, av strandskydd.

Skydd:

Utöver Natura 2000 är Sandviken även naturreservat.

Skötsel:

Skötselåtgärderna syftar framför allt till att vända den igenväxningsprocess som präglat dynområdet det senaste halvsekle och som kraftigt minskat arealen av ekologisk funktionell dynmiljö. Åtgärderna i Sandviken och andra skyddade sanddynsområden utmed kuststräckan som sträcker sig mellan Ljugarn och Östergarnslandet syftar bl.a. till att återskapa ett biologiskt funktionellt dynlandskap med naturlig dynamik såsom naturlig abrasion och ackumulation av sand, där de skyddade områdena utgör värdekärnor för biologisk mångfald knuten till sanddyner mellan vilka goda spridningsmöjligheter föreligger. Ett sådant restaureringsprojekt skulle inte bara gynna den biologiska mångfalden i området utan också återskapa ett attraktivt, öppet dynlandskap som är estetiskt tilltalande för turister och boende i området.

Slitage

En förutsättning för att skapa och bevara öppna sandytor är att ett visst mått av störning/slitage förekommer. I annat fall växer området på längre sikt igen med vedvegetation och tidigare öppna sanddynsområden övergår så småningom i trädklädda dyner. I Sandviken tillgodoses delvis behovet av slitage av områdets besökare sommartid. Denna störningsfaktor är inte tillräcklig för att på lång sikt upprätthålla tillräckligt stora arealer av blottad sand.

På flera ställen inom området har näringsanrikningen medfört att ett tjockt vegetationstäck av organiskt material bildats, vilket påtagligt bidragit till att öka igenväxningstakten. För att delvis återställa näringsanrikade områden kan avschaktning av ytor genomföras för att återskapa blottade sandytor. Schaktade ytor med blottad sand placeras med fördel i sydlänta områden, skogsbyn eller områden som på annat sätt ger skydd från vinden vilket förstärker effekten av de mikroklimat som bildas på platsen.

Röjning

Röjningen i Sandviken ska i första hand koncentreras till områdets öppna sandmiljöer för att bevara karaktären av öppen sanddynhed. All igenväxningsvegetation röjs alternativt rycks upp (se nedan), enstaka äldre träd sparas.

Den trädklädda dynen som skiljer området från stugbebyggelsen norr om området skall finnas kvar men röjs sparsamt i samband med röjning av de öppna ytorna. Kring äldre vidkroniga träd röjs igenväxningsvegetation för att öka antalet solbelysta stammar. Detta skapar också förutsättningar för förekomst av grov död ved i ett långt tidsperspektiv. Röjningen skall ske så att de trädklädda sanddynerna förblir flerskiktade med träd och buskar i olika ålder. Äldre träd lämnas.

Röjningen sker om möjligt manuellt. Röjningsrester tas bort, alternativt eldas upp på plats. Ovan föreslagna röjningsåtgärder upprepas sedan med ett mellanrum på 10-30 år beroende på hur omfattande igenväxningen är.

Träd- och stubbryckning

Ovan nämnda röjningsåtgärder kan med fördel kompletteras eller efterföljas av stubbryckning för att avlägsna gödande rotmaterial ur sanden. I områden med påtaglig föryngring och i starkt igenväxta miljöer bör träd (främst tall) ryckas för att eliminera skuggande trädskikt, skapa

markblottor och avlägsna gödande rotmaterial ur sanden. De markblottor som skapas till följd av åtgärden bör dock kompletteras med mer omfattande markstörning som schaktning (se ovan) för att på längre sikt bevara tillräckligt stora arealer av blottad sand.

Brand

Småskalig naturvårdsbränning förväntas gynna örtrikedomen och bevara och upprätthålla områdets öppna karaktär genom tillskapande av sandblottor. En småskalig naturvårdsbränning i området bör föregås av noggrann uppföljning av dess effekter på vegetationen.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1110 - Sandbankar**

Areal: 13,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Bankar som är permanent täckta av havsvatten. De ligger vanligen på relativt grunt vatten, med ett maximalt djup på ca 30 meter under havsytan. Bankarna består i huvudsak av sandiga sediment, men andra kornstorlekar kan också förekomma, t ex ler, grus inklusive skalgrus, sten och stenblock. Bankarna skiljer sig topografiskt från omgivande bottenområden.

Det varierande bottensubstratet erbjuder livsmiljöer för både mjuk- och hårbottenlevande arter. Bankarna kan vara fria från vegetation eller täckta av sjögräs och/eller makroalger. De bankar som är belägna längre ut från kusten har ett gott vattenutbyte och fungerar ofta som refug för marina arter som trängts bort från mer kustnära områden.

Svenska undertyper

1. Sandbottnar nästan utan vegetation med stor rörlighet i sediment.
2. Ålgräsängar och annan långskottsvegetation med mindre rörelse i sanden.
3. Musselbankar med en täckningsgrad under 10 %.

Bevarandemål

Arealen av sandbankar (1110) ska vara minst 13,3 hektar.

Naturliga vattenståndsvariationer, god vattenkvalité och goda strömförhållanden råder. Bra siktdjup med ingen eller ringa sedimentation. Ingen muddring eller annan bottenpåverkande verksamhet förekommer.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter förekommer och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området. Ingen muddring eller annan bottenpåverkande verksamhet får utföras i området.

2110 - Fördyner

Areal: 0,79 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgör begynnelsestadiumet i sanddynssuccessionen vid kusten och utgörs av sandanhopning som uppkommer då sand med hjälp av vinden transporteras upp på stranden och sedan förs vidare med vinden. Naturtypen är belägen i anslutning till havet och är beroende av fortgående fysikaliska processer på stranden. Fronten på den embryonala dynen är dynamisk och flyttar fram och tillbaka beroende på väder- och klimatförhållanden, och kan, under perioder med storm eller mycket högt vattenstånd, påverkas av vattenrörelser.

Bevarandemål

Arealen av fördyner (2110) ska vara minst 0,79 hektar.

Naturlig abrasion och ackumulation av sand förekommer. Fördynerna består till övervägande del > 30 % av naken, lätttrörlig sand som kan transporteras med vinden. Naturtypen fyller en viktig funktion som begynnelsestadiumet i sanddynssuccessionen och är även en förutsättning för naturlig dynamik i sanddynsområdet, på lång sikt en förutsättning för väl fungerande strukturer och funktioner i hela det kustnära sanddynsområdet som även innefattar de vita (2120), grå (2130) och trädklädda dynerna (2180).

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, t.ex. vresros och hårnervmossa och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Vegetationen är mycket sparsam och artfattig och förekommer endast fläckvis.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området. Strandstädningen har en negativ inverkan på naturtypen.

2120 - Vita dyner

Areal: 1,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av vandrande kustnära sanddyner som formar kedjor av dynsystem inom vissa kustområden. Vegetationen består av sandbindande perenna stråväxter som är specialiserade på sandunderlag och har hög tolerans mot översandning, t.ex. sandrör, strandråg och östersjörör. Biotopen är det följande successionsstadiet efter naturtypen embryonala vandrande sanddyner (2110) och utvecklas mot och angränsar mot grå dyner (2130). Sanden är inte bunden och från toppen av dynerna sker en mindre, konstant sandflykt som på läsidan dynen anhopas som sandtungor.

Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är naturlig dynamik i sanddynsområdet som helhet såsom aktiv dynbildning, naturlig abrasion och ackumulation av sand. Vidare förekomst av sandbindande vegetation, måttligt slitage som upprätthåller ett visst inslag av blottad sand och fritt rörlig sand som kan transporteras med vinden. Ingen påtaglig minskning sker av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen vita dyner (2120) ska vara minst 1,8 hektar.

Området präglas av naturlig dynamik såsom aktiv dynbildning, naturlig abrasion och ackumulation av sand. Vegetationen domineras av sandbindande vegetation. Ett måttligt slitage upprätthåller ett visst inslag av blottad sand och fritt rörlig sand som kan transporteras med vinden. Dumpning av material från strandstädning förekommer inte i dynerna.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, t.ex. vresros och hårnervmossa och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som gräshoppstekel och andra sällsynta, värmekrävande torrmarksarter och sanddynsspecialister förekommer i livskraftiga populationer.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området. Material från strandstädningen som dumpats i sanddynerna har en gödande effekt och bör tas bort.

2130 - Grå dyner

Areal: 5,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av stabila, permanenta, kustnära sanddyner som inte längre vandrar. Vegetationen är ofta mosaikartad med partier som är bevuxna med mer eller mindre sluten perenn, gräsdominerad örtvegetation och rikligt förekommande moss- och lavmattor till partier som är glest bevuxna med ettåriga arter. Naturtypen utgör sanddynssuccessionens tredje stadium och uppkommer efter, och ofta innanför, de vita dynerna. Sand ackumuleras fortfarande på dynerna, men inte i lika hög grad som på de vita dynerna. Miljön är starkt störningspräglad och naturliga störningsregimer som uttorkning och vinderosion förhindrar uppkomsten av ett slutet vegetationstäck.

Gynnsam bevarandestatus förutsätter naturliga vindförhållanden med måttlig-stark vind, måttligt slitage som upprätthåller ett visst inslag av blottad sand, måttlig omrörning genom tramp som är positivt för bibehållande av den interna dynamiken, måttligt bete som hindrar igenväxning, att slitaget inte blir för kraftigt, att inte björk och vide eller andra träd- och buskar etableras i vegetationen och att ingen påtaglig minskning sker av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av grå dyner (2130) ska vara minst 5,6 hektar.

Området är starkt störningspräglad och naturliga störningsregimer i form av uttorkning och vinderosion motverkar uppkomsten av ett slutet vegetationstäck. Dessa störningsregimer bidrar också till att sand fortfarande ackumuleras på dynerna. Vegetationen på de permanenta sanddynerna är mosaikartad och består områden som är glest bevuxna med ettåriga arter och områden med mer eller mindre sluten perenn, gräsdominerad örtvegetation och glest vegetationstäck av moss- och lavmattor. Igenväxningsvegetation, unga tallplantor och andra vedartade arter förekommer sparsamt och dynheden är öppen utanför gränsen mot de trädklädda sanddynerna.

En naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, t.ex. vresros och hårnervmossa. Typiska arter dominerar vegetationen och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som gräshoppstekel och andra sällsynta, värmekrävande torrmarksarter och sanddynsspecialister förekommer i livskraftiga populationer.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området. En trivialisering av grässvålen har ägt rum tillsammans med uppslag av igenväxningsvegetation och brist på blottlagd sand.

2180 - Trädklädda dyner

Areal: 2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen utgörs av trädklädda, kustnära sanddyner och omfattar både naturliga och seminaturliga skogar av i huvudsak tall som är mer eller mindre sluten. Trädbeståndet är välutvecklat och vegetationen hyser typiska skogsarter. Intern dynamik kan uppträda när träd faller. Bete kan förekomma.

Jordmånen är i regel fattig med ett tunt humusskikt och olika ris och gräs dominerar i regel fältskiktet. Mossor och lavar förekommer ofta rikligt i bottenskiktet. Naturtypen utgör det sista stadiet i sanddynssuccessionen och förekommer där sand inte har ackumulerats på länge (primära dyner), men ytor med blottad sand och den småkulliga dyntopografien finns ofta kvar. Ibland kan dynen vandra upp till träden eller skogen, med den följd att trädstammarna delvis täcks av sand och trädskronorna sticker upp ur dynen (sekundära dyner). Merparten av de trädklädda dynerna ligger i området mellan den öppna sandstranden eller dynamrådet och den egentliga skogen.

Naturtypen skiljs från övriga sanddynstyper vid kusten på förekomst av ett utvecklat trädskikt. Trädskiktets krontäckningsgrad är i representativa områden större än 30 % och öppna ytor utan trädskikt högst 0,5 ha stora.

Skogen ska antingen vara naturskog eller naturskogsliknande, i vilken även seminaturliga skogar (t.ex. gammal skyddskog) kan ingå. Den skogliga kontinuiteten är viktig, liksom en för naturtypen naturlig artsammansättning, åldersvariation och förekomst av död ved. Skogen kan uppvisa tecken på påverkan från mänsklig verksamhet, t.ex. plockhuggning och bete, men har inte omfattats av större skogsbruksåtgärder.

Bevarandemål

Arealen av trädklädda dyner (2180) ska vara minst 2 hektar.

Skogen är flerskiktad med varierande åldersstruktur med inslag av gamla, grova och döende träd, buskar samt död ved och torrakor i delvis solexponerat läge för vedlevande insekter.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning. Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms inte ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området. Trädskiktet är övervägande enskiktat och området är bitvis igenvuxet.

Dokumentation

Bengtsson, O. 2010. Manual för uppföljning av sanddyner och stränder i skyddade områden. Naturvårdsverket.

Gärdenfors, U. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken.

Haglund, A. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige - riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverket.

Johansson, N. 2013. Skyddsvärda insekter i gotländska sanddyner. Länsstyrelsen i Gotlands län.

Johansson, N. & Jonsson, L. 2014. Åtgärdsprogram för steklar, myrlejonsländor och spindlar i sanddyner, 2014-2018. Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Gotlands län. 1983. Utvidgning av och ändring av föreskrifter samt fastställande av skötselplan för naturreservatet Sandviken, Östergarns socken.

Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-området Sandviken SE0340164.

Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper upptagna i habitatdirektivets bilaga 1, Sandbankar (1110), Fördyner (2110), Vita dyner (2120), Grå dyner (2130) och Trädklädda dyner (2180).

Lagtexter

Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.

Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning.

7 kap. 27-29 §§ Miljöbalk (1998:808).

15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Bilagor

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området.

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter som har gjorts i området.

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området

Natura 2000-området Sandviken med utbredning av naturtyperna; Sandbankar (1110), Fördyner (2110), Vita dyner (2120), Grå dyner 2130) och Trädklädda dyner (2180).

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter som har gjorts i området

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Centaurium erythraea</i> var. <i>erythraea</i>	Flockkarun	VU
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	EN
<i>Phleum arenarium</i>	Sandtimotej	EN
<i>Thymus serpyllum</i>	Backtimjan	NT

Fjärilar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Adscita statice</i>	Ängsmetallvinge	NT
<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	Smygstekellik glasvinge	NT
<i>Cupido minimus</i>	Mindre blåvinge	NT
<i>Melitaea cinxia</i>	Ängsnätfjäril	NT
<i>Phegariis arion</i>	Svartfläckig blåvinge	NT
<i>Pyrausta sanguinalis</i>	Blodrött ljusmott	VU
<i>Selidosema brunnearia</i>	Hedmätare	NT
<i>Spiris striata</i>	Streckhedspinnare	VU
<i>Zygaena filipendulae</i>	Sexfläckig bastardsvärmare	NT

Skalbaggar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Galeruca pomonae</i>		NT
<i>Harpalus melancholicus</i>	Dysterlöpare	VU
<i>Harpalus servus</i>	Oval frölöpare	NT
<i>Longitarsus parvulus</i>	Mindre linjordloppa	NT
<i>Omphalopion dispar</i>	Kullaspetsvivel	VU
<i>Oonthophagus nuchicornis</i>	Rakhorndyvel	NT

Sländor

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Euroleon nostras</i>	Fläckig myrlejonslända	VU
<i>Myrmeleon bore</i>	Liten myrlejonslända	NT

Steklar

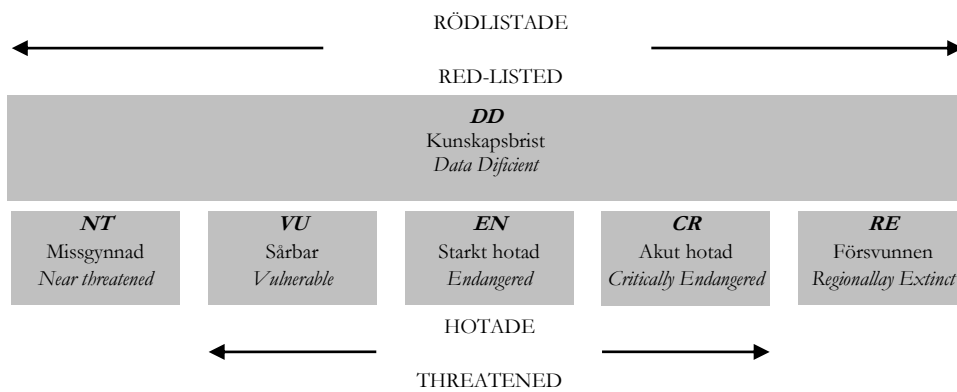
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Anthophora retusa</i>	Svartpälsbi	VU
<i>Arachnospila wesmaeli</i>	Flygsandsvägstekel	NT
<i>Colletes marginatus</i>	Klöversidenbi	NT
<i>Melitta leporina</i>	Lusernbi	NT
<i>Podalonia luffii</i>		VU
<i>Scolia hirta</i>	Hårig dolkstekel	NT
<i>Sphex funerarius</i>	Gräshoppsstekel	VU

Tvåvingar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Coelopa frigida</i>		VU

Svampar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Bankera fuligineoalba</i>	Talltaggsvamp	NT
<i>Cortinarius sulfurinus</i>	Persiljespindling	NT
<i>Gastrum minimum</i>	Liten jordstjärna	VU
<i>Gastrum schmidelii</i>	Dvärgjordstjärna	NT
<i>Phellodon connatus</i>	Svartvit taggsvamp	NT
<i>Psathyrella ammophila</i>	Dynspröding	NT
<i>Russula torulosa</i>	Sandkremla	NT
<i>Sarcodon glaucopus</i>	Blåfotad taggsvamp	VU
<i>Sarcodon scabrosus</i>	Skrovlig taggsvamp	NT
<i>Sarcodon squamosus</i>	Motaggsvamp	NT
<i>Tulostoma brumale</i>	Stjälkröksvamp	NT
<i>Tulostoma kotlabae</i>	Grå stjälkröksvamp	EN

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.